

Latvijas Universitāte
LU emer.prof., Dr.fiz.,
ANDRIS BROKS
+371 26 567 120
andris.broks@lu.lv
<http://blogi.lu.lv/broks/>

LU izvēles studiju kurss / SDSK1034 /

DOMĀŠANAS SISTEMOLOĢIJA 2016-2017. studiju gads (2.sem.)

https://blogi.lu.lv/broks/2016/09/06/autorkurss_domasanas-sistemologija_2016-2017_anno-2002/

1.daļa. Domāšanas sistēmiskā organizācija

1.nodaļa. SISTĒMU TEORIJAS PAMATI

Kursa pamatjēdzienu un to kopsaistību apzināšana:
“domāšana”, “domāšanas sistēmiskums”,
“sistēmu teorija”, “**sistemoloģija**”

1. DOMĀŠANA – kas tā tāda un kāpēc?

Mūsu studiju kurss ir veltīts domāšanas procesa īpaši svarīga raksturojuma **domāšanas „sistēmiskums” apzināšanai** jeb, citiem vārdiem, sistēmiskās domāšanas **izzināšanai** un gūto atziņu **izmantošanai** savā dzīves praksē. Kursa ievadā vispirms padomāsim par domāšanas būtību un sūtību vispār, kā arī domāšanas sistēmiskumu jeb sakārtotību. Pēc tam noskaidrosim mūsdienu sistēmu teorijas kā vispārīgās domāšanas sistēmiskuma teorijas pamatus, kā arī vārda – termina - jēdziena “sistemoloģija” nozīmi.

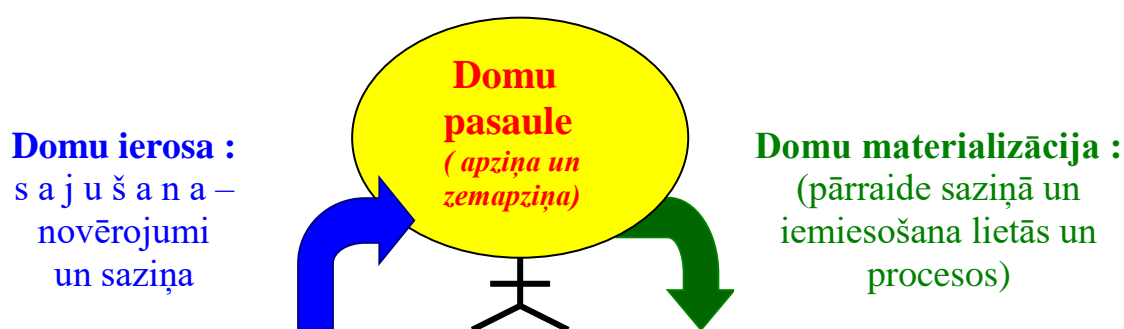
DOMĀŠANA – ziņu jeb informācijas procesēšana cilvēka nervu sistēmā
[būtība], **kas nodrošina cilvēkdarbību vadību** [sūtība].

DOMAS – cilvēka nervu sistēmā aprītošo ziņu (informācijas) vienības.

Domāšana kā ziņu jeb informācijas procesēšana īstenojas
apziņas un zemapziņas līmeņos.

Tā kā kursā mēs aplūkosim apzinātās jeb mērķtiecīgās cilvēkdarbības, tad vispirms īsi par jēdziena “apziņa” būtību.

A P Z I Ņ A – atbilstoši sakārtotu domu veidota cilvēka **Domu Pasaules apzinātā daļa**. Domas ir saistīta ar noteiktām cilvēku materiālajā dzīvesvidē sākotnēji novērotām parādībām – sajustajiem ķermeņiem jeb lietām, vispirms jau ar šo ķermeņu uzbūvi un ar šo ķermeņu mainību (ar tiem ķermeņiem/lietām notiekošajiem procesiem). Daļa radušos domu pēc to atbilstošas apdomas var tikt vairāk vai mazāk sekmīgi materializētas. Domu materializācija nozīmē šo domu vadītas cilvēkdarbības īstenošanu, kas ir saistīta ar noteiktu cilvēka dzīves vajadzību apmierināšanu. Cilvēka dzīves prakses sākotnēji rosinātas, domas “atgriežas” šajā dzīves praksē.

Sajūtamā jeb reālā pasaule – cilvēku MATERIĀLĀ DZĪVESVIDE

Cilvēka apzināto dzīvi vada apziņā atbilstoši sakārtotas domas, kas virza ikvienu apzinātu cilvēkdarbību uz izvēlēto mērķi

Sajustais cilvēka Domu Pasaulē tiek apzīmēts ar zīmēm, kuras ir ziņu jeb domu materiālie nesēji.

Cilvēki savas domas ziņas apzīmē ar īpašām zīmēm – vārdiem, **vārdiskā valoda ir specifiska cilvēku domāšanai un saziņai!**

Lietas – **lietvārdi** (pamatā lietu jeb ķermeņu apzīmējumi jeb nosaukumi)

Īpašības – **īpašības vārdi** (cilvēkus īpaši interesējošie lietu jeb ķermeņu raksturojumi)

Ar lietām notiekošie procesi – **darbības vārdi** (lietu daudzveidīgo mainību vārdiskie apzīmējumi jeb nosaukumi)

U z m a n ī b u : ikdienā ne tikai lietas, bet arī īpašības ļoti bieži tiek apzīmētas ar lietvārdiem, kas ievērojami traucē attiecīgo parādību būtības izpratni. Piem., skaists - skaistums, spējīgs - spēja, spēcīgs - spēks utt. **Nekad neaizmirsīsim, ka reālās pasaules ķermeņu īpašībām ir to materiālie nesēji, tās nepastāv neatkarīgi no šī nesēja (konkrētā ķermeņa).** Ķermeņi ir telpiski un mainīgi – ķermeņu telpiskums un mainīgums ir ķermeņu īpašības. Vārdi “telpiskums, TELPA” un “mainīgums, LAIKS” ir lietvārdi, taču raksturo ķermeņu jeb lietu divas visfundamentālākās īpašības.

DOMĀŠANA – ziņu jeb informācijas procesēšana cilvēka nervu sistēmā [būtība], kas nodrošina cilvēkdarbību vadību [sūtība]

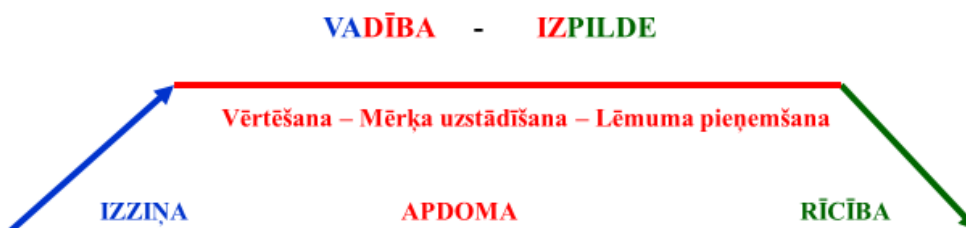
Sabiedrības dzīvē notiek cilvēku domu pārraide - atbilstošu ziņu jeb informācijas aprite jeb cilvēku savstarpējā SAZIŅA

Saziņas procesi īstenojas, izmantojot dažādas saziņas valodas un saziņai nepieciešamos materiālos (dabiskos un tehniskos) līdzekļus

DOMĀŠANA - cilvēka garīgā darbība (būtība), kas vada cilvēka dzīvi pasaulē (sūtība)

DZĪVE- daudzveidīgu cilvēkdarbību kopums, kur ikviena cilvēkdarbība īsteno kādas konkrētas cilvēka dzīves vajadzības apmierināšanu.

Par ko un kā domāsim, tā dzīvosim !

Cilvēku dzīvesvide : dabasvide, cilvēkvide, tehnovide

Mūsdienu tehnovidē ienāk cilvēkveidīgie roboti - mākslīgie cilvēki

Gluži kā īsti cilvēki – Ķīnā radīti fantastiski roboti (19)

DELFI Bizness | 29. oktobris 2016 17:02

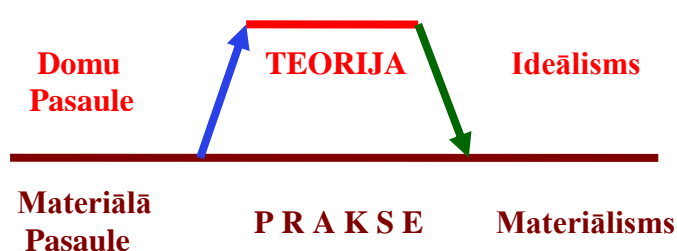

Īsta meitene un viņas uzticamais robots

Domāšana ir teoretizēšana – teoriju radīšana, lai tās izmatotu praksē

Materiālās pasaules apzināšanas gaitā **no prakses izaug teorijas** un daļa no tām **atgriežas praksē**. **Teorijas ir** domāšanas procesā radušies **domu kopveselumi** – noteiktas domu veidotas struktūras. Ikvienu domu ir kādas teorijas sastāvdaļa jeb struktūrvienība.

Domu Pasaule ir ideāla (ar maņām, jutekļiem tieši nesajūtama), kamēr sajūtāmā jeb reālā pasaule ir materiāla - ideālais un materiālais pastāv vienotībā jeb kopsaistībā. Domu pasaulei, ikvienai domai ir tās materiālais nesējs, taču ne visi materiālie ķermeņi domā. Datoros kā tehniskā ierīcē veikta informācijas procesēšana nav saucama par domāšanu!

Domāšana kā teoretizēšana ir saistīta gan ar **pacelšanos** no prakses, gan ar **nolaišanos praksē!** Taču kāpēc gan daudzos gadījumos cilvēkiem nepatīk teorijas un teoretizēšana? Nepatīk – šis vārds pauž emocionāli izteiktu negatīvu attieksmi un tam ir savi cēloņi. Pirmkārt, parasti jau nepatīk tas, kas nepadodas. Savukārt nepadodas tas, kas nav pietiekami izziņāts, apdomāts – trūkst pietiekami izkoptas atbilstošās garīgās un materiālās dzīves prasmes. Otrkārt, praksē ir sastopamas daudzas sliktas teorijas, kas dzīves praksei maz ko spēj palīdzēt. Daudzos gadījumos vēl nav atbilstoši veikts izziņas posms, te ir nopietns darba lauks zinātniekiem. Proti, teorijas taču veido cilvēki cilvēkiem – lai atbilstoši veiktu cilvēkdarbības - apmierinātu konkrētas dzīves vajadzības. Diemžēl labu teoriju neizveidos cilvēki, kuriem nav pietiekami labi izkopta viņu domāšana, kuru domāšanas teorētiskais līmenis ir salīdzinoši zems. Līdz ar to kļūst skaidrs, ka **domāšanas apzināšana ir nepieciešama visiem pilnvērtīgi dzīvot gribošiem cilvēkiem.**

Labas teorijas ir vislabāk dzīves praksei atbilstošās teorijas, tās savā pamatā ir īsas, skaidras un izsmeltošas, uz kurām var balstīt atbilstošu domu kā teorētisko atziņu praktisko izmantošanu.

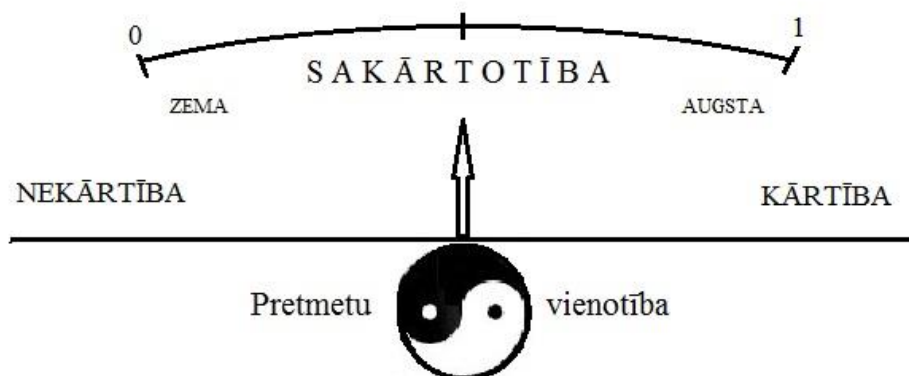
Domu, domāšanas sakārtotība jeb sistēmiskums

DOMĀŠANA ir domu kārtošana, radot dažādas domu sistēmas, kuras raksturo vairāk vai mazāk sakārtotas šo sistēmu struktūras

Sistēmas S T R U K T Ū R A –sistēmveidojošo elementu savstarpējā izvietojuma raksturojums jeb apraksts.

DOMĀŠANA kā informācijas procesēšana ir nemitīga **domu kārtošana**, veidojot ar dažādu sakārtotības pakāpi raksturojošās domu struktūras.

SAKĀRTOTĪBA -
sistēmveidojošo daļu savstarpējā izvietojuma -
sistēmas struktūras kārtības un nekārtības samēra rādītāja

Domāšanas sakārtotības apzināšana – izzināšana un izmantošana ir ļoti aktuāls uzdevums ikviena cilvēka mērķtiecīgas dzīves nodrošinājumam.

Ikviena doma (vārdiski un arī ar vēl citu zīmju palīdzību noformēta) – vienmēr un visur ir kādas noteiktas apzinātas cilvēkdarbības pamatu pamats - **kā domāsi, tā dzīvosi**, jo domas vada cilvēka dzīvi. Sakārtota apzināta dzīve īstenojas tad, kad sakārtoti materializējas apziņā atbilstoši sakārtotas domas.

Sakārtota domāšana ir sakārtotu domu struktūru veidošana, kas nodrošina rezultatīvu mērķtiecīgu cilvēkdarbību īstenošanu cilvēka dzīves vajadzību apmierināšanai